

veče ali manjše zahtevanje za nje ali kedar se je kakšna dobra mašina iznašla na kratko kedar ni izpravljanje z zahtevanjem v pravi razmeri. To vendar naj nikogar preveč ne moti, ker takšne razmere le kratko trajati morejo, brž se poravnajo in medsobne zastanke poplačajo tako da obvelja obče pravilo: kedar se naj zamenjuje, se zamenjuje delo za delo.

11. Zamenjivavec ali trgovec ne vdeluje izdelku ali blagu nobene nove veljave; pa množi delo in hrani čas izdelovatelu in porabitelju, t. j. temu, ki stvari načinja in onemu, ki jih potem rabi. Trgovec, štacunar in kramar ne prenareja ne nožev, ne sukna ne platna, temoč prodava blago kakšnega od fabrikantov dobiva, pa vendar s tim mnogo občinstvu koristi. Ko bi n. p. kmet, ki kos potrebuje imel z svojim žitom k kovaču, ki kose, dela potovati, da ga tam za potrebno mu orodje zamenji, bi ga ta kosa gotovo 10 krat več koštala, kakor ga zdaj. Ravna takšna razmera bi bila, ko bi vsakdo, ki kaj potrebuje, kar si sam načiniti ne more imel iti drugod svoj izdelek za druge mu potrebke izmeniti. Zato trgovec, da si sam blagu nove veljave ne vdeluje vendar s tim občinstvu veliko službo in korist delada stroške, s kterimi se stvari dobivajo in razpošiljajo, mnogo pomanjšuje; jegovo poslovanje je zato toliko, in v časih še več vredno kakor onih, ki blago izdelujejo.

12. Lehko je iz tega posneti, da bolje ko so zamene, boljše trgovcu in občinstvu: Na večji dobiček je trgovcu, ker z enim in istim kapitalom v danem času več zamen opravi more, in s tim mu večji letni donesek: pa ko mu blago urno od rok teče, mu tudi leži naplačo znižava in tako je boljše občinstvu, ker ga za boljši kup dobiva. Zato je tedaj kakor vidimo v vgodnih in dobrih časih brižna trgovina, zamenjivanje se opravlja brižno ter na boljši dobiček trgovcu in občinstvu.

13. Imamo vendar omeniti tri okolnosti, po kterih se gosto ali redko zamenjivanje, brižna ali slaba trgovina ravna. Prvič je zvedenost ali inteligencija naroda. Vsakdo bi rad imel različnih stvari, z kterimi si življenje vgodno in srečno pripravljamo, samo da je pozna in ve kako si jih pridobiti. Narod se tedaj naj prej ima učiti poznavati stvari, ktere so mu za vgodno in srečno življenje potrebne, in naj boljše načine, po kterih si jih naj leži priskrbivati more. Zato so nam časniki, potovanje po tujih deželah in vsako sredstvo, po katerem se pozvedenje pridobiva velike koristi: s tim se nam budi želje si svoje stanje enako z drugimi boljšeovati, kar nas k večji brižnosti in marljivosti nudi.

(Dalje prihodnjič.)

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

Semenko (*sedi z Igličem sam pri mizi pod lipo*). No, Iglič, kaj ste brali važnega v časnikih?

Iglič. Za me je naj bolj važno to, da zdaj vem da je g. L. Svetec izvrsten slovenski slovničar, ker je to on sam pri sodnji na Dunaju rekel.

Semenko. Zakaj pa je to za vas tako važno?

Iglič. Ker namerjavam izdajati knjigo „o slovenskih akcentih“ in če kaj ne bom znal, bom pisal Svetcu, da mi pove.

Semenko. Ali pa bo ta knjiga nas Slovence kaj podučila in nam poprek koristila?

Iglič. Tega še zdaj celo ne vem, hočem vendar zdaj začeti nekaj pisati, da pokažem, da jaz tudi pisati vem.

Semenko. Če ne bi vedel, da se radi šalite, bi si moral misliti, da se vam je začelo v gornjem vašem nastropju (*po kaže na glavo*) nekaj mešati! — Kaj pa še vas je drugo zanimalo, kar ste brali.

Iglič. Posebno še me je tudi zanimala velika narodna svečanost, ki je bila 16. maja v Pragi. To je morala biti krasota! — Zlo mi je žal, da nisem bil tam. — Da bi bil —

Semenko (*mu hitro segne v besedo*) imeli denarja, bi tudi bili šli v Prago, ste hoteli reči, kaj ne? Tako se je godilo tudi meni in mnogim drugim marsikteri bi se bil rad vdeležil svečanosti, pa —

Iglič (*mu segne v besedo*). Pa ni imel (*smene s palcem in kazavnikom*) „ta je prva“, kaj ne?

Semenko. Da, da, ta je prva, ta, če te ni se ne more nič napraviti. — Svečanost je tudi mene naj bolj zanimala,

morala pa je res biti prav velikanska, ker se skoraj po vseh časnikih, se ve da slovanskih četeje, da še zlata Praga take svečanosti ni videla; pa taka je tudi morala biti, saj se ni pokladal kamen samo česku gledišču, temoč novi dobi česke in morebiti tudi cele slovanske zgodovine?

Ljubomir (*ki pristopi z mnogimi drugimi tovarši*). No, kaj pa vidva tukaj politizirata, zakaj pa nista došla, na njivo, da bi videla kako se globoko orje.

Semenko. Nisva vedela, kje ste bili. Ali pa je globoko oranje res tako zlo koristno, kakor se piše o njem?

Ljubomir. No, to se ve da je, samo skusite, in se boste sami taki prepričali, saj vas to ne bo mnogo stalo, in zgaube ne bo tudi nobene.

Žalec. Hvala lepa! prosim! — Zdaj pa nam spet razlagajte neke politične stvari.

Ljubomir. Dobro! — Zadnjikrat smo govorili, o ljudovladni državi in pitalo se je; ktere različne ljudovladne državne vravnave da so? in na to odgovorim: Če v ljudj vladjo podeli ljudstvo državino oblast več osebam, ktere si samo izvoli, se ljudovladje pravi demokratično; taka državna vravnava je tedaj položena na ljudsko samoblastje, t. j. volja ljudstva je tukaj celo neodvisna; če pa se oblast ne da voljenim iz ljudstva, temoč samo nekim posebnim prvenstvenim rodovinom ali rodom, kakor je p. to bilo v Benetkah v Genovi; se pravi taka država aristokratično ljudovladje.

Iglič. Kaj pa se imenuje aristokracija?

Ljubomir. Aristokracija bi se po našem moralo imenovati vladanje naj boljših, navadno vendar pomeni ta beseda vladanje zlahitnežev; od onega časa vendar, ko so zlahitni ali zlahitneži nehali biti naj boljši, tudi ni več nobenega aristokratičnega ljudovladja, in še imajo zlahitni zdaj samo nekoliko vpliva v monarhijah in to skoraj vsikdar na škodo ljudstva.

Semenko. Kdo po te spada k ljudstvu?

Ljubomir. K ljudstvu spadajo prav za prav vsi državljani, če imajo vendar ali zahtevajo v kaki državi posebni stanovi p. zlahitneži, ali vojaki itd. posebne predprave ali privilegije, po kterih drugi državljani škodo imajo; se navadno imenuje ljudstvo ona velika množina, kteri se po onih, ki imajo posebne pravice, mnoga prikratijo.

Žalec. Kaj pa je aristokraciji nasprotno.

Ljubomir. O tem prihodnjič, zdaj z Bogom!

Dopis.

Od sv. Jakoba v slov. goricah, 4. junija. Na visoki binkoštni praznik prišli so nekteri trdo nemški rokodelski fantje iz Gradca, med kterimi sta bila tudi dva Dunajčana, v tako imenovano Drozgovo gorico, koje posestnik je neki oštir, Bühm po imenu, v nemškem Gradcu. Kako grdo so oba binkoštna svetka pri nas rogovili! moramo zaradi sramote pred Bogom in ljudstvom zamolčati, nego le toliko povemo, da ljudje ki tako počenjajo „niso naše gore list“. Slovenci sploh ne žalijo vernega svojega naroda, ker dobro vedo, da ima vsaka reč svoj čas in svoje mesto.

Pri nas imamo hudo sušo, kaj bo, ako pohlevnega deža ne dobimo.

Tudi tatje rogovilijo po naših pivnicah in kravskih hlevih ter veliko škode store. Uno večer so pri nekem kmetu na Policah kravo ukradli ter jo zabodli zunaj hleva, pa so jo morali pustiti, ker jih je menda nekdo pregнал.

Kaj le vendar g. g. župani s svojo patrolo delajo?

Ravno ko te vrstice pišem, dobim pismo od vrlega domorodca Luka Drzečnika iz Ribnice, v kojem toži, da se mora ribniška mladina v 3. razredu celo nemško učiti in da je c. k. okrajni urad marnberški občinam Arlea, sv. Anton, in sv. Primož na slovensko vlogo odgovoril nemško in sicer tako da še menda ni dopuščeno v slovenskem jeziku uradovati.

Mar misli marnberški okrajni urad, da ostane §. 19 temeljnih državnih postav samo na papirju?

Strmski.

Politični ogled.

Iz državnega zbora. V 112. seji se je posvetovalo o dohodkih in načinu, kako poplačati dovoljene stroške. — Četvero prvih poglavij (cesarski dvor, državni zbor in mini-